

quasi socialiter in commune; quidam ex his al-
quitur alterum, ut eam, etsi tam parvam rem,
tamen tanto confessori vel libenter offerent, sed
incassum sua verba in animo socii nolentis expendit.
Ipsè tamen cum eodem collega suo in oratione pro-
sternitur, ceramque illam occulte ante tremendi
sepulcri cancellos exponit. Moxque ad omnem æqua-
litate ceræ ipsius species se divisit, et pars illius
fidelis oblatoris accepta, pars altera, videntibus
plurimis,volvendo usque ad alios cancellos, nutu
divino, cum omni contumelia est repulsa, qua-
i nollet sanctus invadere quod alter illi devotus non
obtulit; et quoniam semper abhorruit quod ex fide
non venit, tam certus in iudicio quam misericors
est in voto. O quam incorruptibilis arbiter claret!
Castior [Al., cautior] est iste in examinatione iudicii, B
quam in electione florum illa quæ ceram casta pro-
ducit. Tunc itaque ille qui offerre noluit admissi
criminis se teste confusus, et immensi pudoris reatu
perculsus est; vidensque sibi a radice suæ conscien-
tiæ tantæ turpitudinis opprobria pullulasse, et in
faciem suam occultæ cognitionis facinora revelata
aspexit, consideravit, ingemuit, et flevit, ut saltem
lacrymarum fonte rigante dilueret quod corde delin-
quente scedavit. Qui postea majora obtulit exactus,
ceræ iudicio castigante.

12. Item cum juxta consuetudinem quadam nocte
cereus ibi illuminatus fuisset, casu super sepulcrum
ejus, qui intercessione sua a mortuos vivificat, ardans
corruit, ita ut super b mafortem quo cecidit, sine

^a Abest. *mortuos a Mss.*

^b Mafors hic adhibetur a Fortunato pro *velo*, quo
sanctorum tumuli tegi solebant. Cæterum mafors
erat operimentum capitis, maxime muliebri, de
quo plura Dufres., in Gloss. Subematur etiam pro
scapulari monastico, ut intelligitur ex Cassiano, qui,
l. i Insist. Mon., cap. 7, disserens de monachorum
habitu: *Post hæc, inquit, angusto pallio, tam ami-*

læsione aliqua perarderet. Nam in quantum fuit cerei
longitudo, cera jacens inventa est, papyro con-
sumpto, tanquam si confinium cera ipsa fuisset
inter ignem et pallium, ut ab ipsa inveniretur
defendi, per quam potuisset exuri. Attendite bene-
ficiam. Ut obediretur confessoris præcepto, quam
semper scit subdere c, hic ceram ignis expavit,
et quam in ardendi auxilium sumpserat, ipsa ei visa
est repugnare. Sed inter hæc illud admonet potius
ut dicatur, in virtute confessoris, quæ deducta cera
flammas extinxisse, et e verso ordine illud a quo
vorari potuit præfocasse. Diversæ species suam viæ
sunt naturam mutasse, et ne quid incendia læde-
rent, pallium pro marmore, cera fuit pro sumine.
Sed quantum est apud illum cerei lumen extin-
guere, qui cæcorum lumen accendit? Aut cum ad
alterius cadaveris sepulturam oculorum ignem relin-
tegrat, quam facile credimus de sepulcro proprio ut
flammas expellat?

13. Vellem adhuc insatiatus sacratissimi viri mi-
racula quasi peculiariter decantare; sed vereor ne
unde meam cupio devotionem ostendere, auditoris
animum fastidio nascente videar obturare. Da mihi,
pie, veniam de textus hujus parvitate, da casu cul-
pam, ne dum hominis cupio vitare fastidia, videar
incurrere confessoris offensam, de quo exigua dice-
rem, si libros implerem. Sed præsumo plurimum de
te minus dicere, ut de te legere populam brevitatis
plus invitet, auxiliante Domino Deo nostro nunc et
semper. Amen.

C *ctus humilitatem quam utilitatem pretii compendiumque
sectantes, colla pariter atque humeros tegunt, quod
mafors tam nostro quam ipsorum nuncupatur elo-
quio.*

^c Apud Bolland. hic additur, *et consumere.* At
apud Gill.: *Ut obediret præcepto. Quam semper scit
subinde consumere, hic ceram, etc.* Mss. S. MAURI.

PRÆMONITIO

IN VITAM SEQUEMTEM S. GERMANI EPISCOPI PARISIENSIS.

*Sequentem Vitam sancti Germani, pontificis Parisiensis, edimus ut exstat sæculo i Benedictino cum notis
cl. Mabillonii. Facile conveniunt omnes eam a Venantio Fortunato scriptam fuisse; de qua mentionem faciens
Greg. Tur., lib. v Hist. Franc., cap. 8, si quis tamen, inquit, strenuus virtutes illius [sancti Germani], quas
in corpore fecit, sollicitè vult inquirere, librum Vitæ illius, qui a Fortunato presbytero compositus est,
legens cuncta reperiet. Porro sanctus Germanus obiit an. 576, die 28 Maii, circa quod tempus ejus Vitam
ab amicissimo ejusdem Fortunato conscriptam fuisse verisimile est. Exstat illa apud Surium quoque et Bollandum,
sub eadem die 28 Maii.*

VITA SANCTI GERMANI

URBIS PARISIACÆ EPISCOPI.

1. Beatus a igitur Germanus b Parisiorum ponti-
fex, territorii Augustodunensis indigena, patre

Eleutherio, matre quoque Eusebia, honestis hono-
ratisque parentibus, procreatus est. Cujus genitrix

^a Apud Bollandum omittitur igitur.

^b Mss. Bonifontis, *Parisiacensium.* BOLLAND.

pro eo quod hunc post alterum intra breve spatium A concepisset in utero, pudore mota muliebri, cupiebat ante partum infantem extinguere; et accepta potione ut abortivum projiceret, dum nocere non poseet, incubabat in ventre, ut pondere præfocaret quem venena lædere non valerent. Certabat mater cum parvulo, revitebatur infans ab utero; erat ergo pugna inter mulierem et viscera. Lædehatur matrona, nec necabatur infantia, oblectabatur sarcina, ne gemitrix fieret paricida. Id actum est, ut servatus incolumis, ipse illæsus procederet, et matrem redderet innocentem. Erat hinc futura prænoscere, ante fecisse [Al., factam pro eo] virtutem, quam nasci contigerit ^a.

2. Deinde cum ^b Avallone castro cum Stratidio propinquo puer scholis excurreret, ^c mater ^d parentis, ut ejus ^e hereditatem acquireret, de adolescentis fallitura nece tractavit. Quæ temperatam potionem in ampullula condidit, vinum quoque in altera, præcipiens puellæ ut, venientibus ambobus, illi porrigeret de vino, isti de maleficio. Sed ignorans ministra ampullulam mutat et pocula: vinum sancto Germano, venenum dat Stratidio; et dum insenti præparatur interitus, auctor cadit in laqueum. Quo mater ejus cognito, puellam increpat cum fletu, exstinxisse se filium. Cui Stratidio sollicitè impenso studio, facto de ipsis maleficiis ^e vario, eisi mors vitam non abstulit, tamen signum mortis infixit.

3. Hinc ad parentem suum sanctum Scopilionem ^f Lausia se conferens, moribus honestis alitus et institutus est. Qui cum fere mille passus longe a vicis consistenter, jugiter ad matutinos curriebant, ducti fidei calore, per tempestatem, per hiemem. Qui intra terni lustris ^g spatium a beato Agrippino diaconus instituitur, et sequente triennio presbyter ordinatur.

^a Apud eundem Boll. hæc verba adduntur: Per incrementa denique virtutum, ad meliora quotidie proventus, litterarum studiis a dulcissimis parentibus est traditus, ut deinceps in Dei laudibus haberetur dignus.

^b *Avallo*, sen *Aballo*, *Avallon*, oppidum in ducatu Burgundiæ inter Augustodunum et Antisiodorum. **MABIL.**

^c *Mss. Bonif., Mater ejusdem Statidii.* **BOLL.**

^d Alia exemplaria habent *propinqui*, sed utraque vox, *parens* et *propinquus*, Fortunato synonyma est. **D** *Hinc ad parentem suum, sanctum Scopilionem*, etc., hic, n. 3. **MABIL.**

^e *Varius*, id est, maculosus.

^f *Lausia*, seu *Lausen*, *Luzy*, oppidulum inter Augustodunum et Ligerim medio fere intervallo positum. Hugo abbas Flaviniaci in Chron., p. 1, ad an. 639, affirmat quod in *vico Lausia in manso natiuitatis sancti Germani non cunis, non avis prædam rapere prævalet, quæ non statim intereat, quod experimento probatum est.* Qui locus usque hodie Ecclesiam retinet, sancti Germani nomine, et virtute insignem. **MABIL.**

^g Dubium est an spatium istud quibdecim annorum a sancti Germani natiuitate, an a tempore; quo Scopilionis disciplinam subit, sit metiendum. Posteriorius magis arridet; nam Agrippinus, *Æduncensis* episcopus, qui Germanum ordinavit diaconum, non dum sedem obtinebat anno 517, quo Pragmatius,

Delinc ^a a pontifice ^b Nectario abba ad sanctum Symphorianum ^c merito dignus asciscitur. Quanta vero inibi abstinentia vixerit, quantis quoque vigiliis continuando duraverit, quibus elemosynis profusus exstiterit, illa res una testis est: cum jam rebus reliquis pauperibus erogatis nec panis ipse resideret quatenus fratres reficerentur, qua de re insurgentibus adversum se monachis, retrudens se in cellula, amare fleuit et doluit. Inter hæc, ipso orante, quædam Anna matrona duorum ^d saumari-rum cum pane dirigit onera. Sequenti etiam die cum annona destinavit p'ena carpenti vehicula, ita ut exinde monachi cum saturarentur cibo, terrentur miraculo ^e. His itaque ceber intentus officii, non desiit prædicantis manifestari miraculis.

B 4. Igitur quadam vice dum cibum fessus acciperet, ingrediente Amando monacho in fenile cum lumine, carbone decedente, flamma fenem corripuit, et arida nutrimenta vorax ignis allambit. Concurrentibus reliquis, nec tamen succurrentibus, tardius ipse prosiiliens, rapta de foco cucuma, ascendens supra fabricam, concinens Alletuia, fundens paululum aquæ in crucis imaginem, restinxit incendia, ac de manu sancti imbre sedata est ignis unda, quam vix exstingerent flumina. Quod tamen postero die, cujus insidiis actum est, hostis ipse confusus est.

5. ^f Chariulfus quidam Francus partim villæ basilicæ res obstinatus invaserat. Quem cum vir Dei ad reddendum aliquatenus commoveret, nec tamen proferret, ad orationem se convertit, nec fides vindictam distulit. Statim ex vicino ferus ursus exsiliens tres illius equos interfecit, nec sic a duritia respiscit. Sequenti vero nocte duplicavit ulor perniciem. Sex jumenta interemit, nec sic quoque pœna sufficit. Tertia idem nocte novem vehicula prosternit, triplicato cadavere: sic labor crescebat

ipsius Agrippini decessor, Epæonensi concilio subscripsit. At vero sanctus Germanus anno citato viginti minimum annos jam attigerat, siquidem *ferè octogenarius* evolavit ad cœlos (ex Fort., n. 67) an. 576. **IDEM.**

^b Sanctus Nectarius, episcopus Ecclesiæ Augustodunensis, subscripsit concilio Aurelianensi an. 547. **BOLL.** Idem præerat Ecclesiæ illi ad an. 542, ut notat Coitinus ad hunc annum, num. 29.

^c Sanctus Symphorianus martyr Augustoduni occubuit sub Aureliano. Ejus Acta habes inter Acta sinc. martyr., ad an. 180 circiter.

^d Saumari, equi sarcinari, Gallis *Somniers*, a *σάγμα* sarcina. **MABIL.**

^e Post hæc verba apud Surium, et in nonnullis apographis posterioris ætatis inseruntur hi versus: *Cujus bonis operibus inflammatus episcopus, sanctum virum neque adhuc ista recusantem, quem etiam predicabant dæmonia, in custodiam trusit. Cui saltem aut divino aperiebatur ergastulum, sed non hinc egrediebatur, nisi supplex et episcopalis daretur præceptio.* At cum ista in antiquioribus, sincerioribusque membranis non legantur, huc revocanda in secessum duximus. **IDEM.**

^f *Chariulfus*, aliis *Warnulfus*. **BOLL.** An hic forte idem est quem refert Greg. Tur. l. vii Hist. c. 38, cum Mummolo, atque Wadone de tradendo Gundovaldo hostibus societatem iniisse?

in cladem. Dehinc ad beatum virum tardius dirigit A puerum, agrum reformat invasum, calamitas com-
pescitur. Id actum est ut, bestia castigante, homo
sensum acciperet, et daret non intelligenti bellua
rationem.

6. Dehinc beatus Agricola ^a Cabillonensis episco-
pus habens cubicularium graviter vi februm fessum,
qui destinato animo totus pendebat in transitu, di-
rigit ad sanctum virum intercedendi suffragium.
Tunc, perceptis apicibus basilicæ sub porticu, ad
sancti Symphoriani sepulcrum progreditur. Interea
vir justus orationi incubuit, terram corpore pre-
mens, et sidera mente transcendens; et quasi ante
se habens præsentiam Domini, pro voto supplicis
obsecrator accedit. ^b Nam mox vicinus Redemptoris
auribus exauditur, et adhuc isto recubante in pul-
vere, ægotum medicina perfudit, ac Justo jacente
in pavimento, languidus surgit de lectulo, ^c ante
corruentem medelam, quin peroret qui supplicat,
ita ut portitori redeunti obviam puer occurreret, cui
parabantur exsequiæ, ut non esset ambiguum eadem
hora languidum saluti fuisse redditum, qua vir bea-
tissimus fustus orasse comperitur.

7. Nec illud omitti convenit, quod ad domum
Ebronis pro fide Justo collatum est. Cujus ingre-
diente domum, Anna matrona proclamat rem mira-
bilem se videre. Inquisita a conjugē quid esset
quod inspiceret, ait: Ecce beatus Germanus ^d cor-
nata facie mihi videtur incedere quod pene vix
valeo aut intueri lumine, aut sermone conferre
sancto virum, novo more cornibus radiantem. ^e
Consternataque mirabatur mulier hominem nostro
tempore in figura Moysi potuisse conspiciere. Cre-
dendum quod et iste post colloquium Domini potuit
a muliere cornu exaltatus agnoscī. Cujus causæ pa-
vore Ebro eadem die juxta sanctum sedere nullatenus
presumpsit duplici pro merito, incœrore pariter
et terrore.

8. Contigit ut pro villis Augustodunensis Ecclesiæ
Theodeberto regi Cabillone occurreret. Memor sancti
Symphoriani in ingressu palatii, ita Spiritu Dei re-
dundante locutus est, ut ante rex annueret quan-
tertia petitor explicaret. Cui et ore prophético
suum dixit de transitu. Quod ^f paucis interim diebus
dum a Rhemis remeavit, in ipso itinere rex ex-
trema sorte defecit, quasi sancti viri sermo dictus
fuisse ab angelo.

^a Sanctus Agricola vixit in episcopatu Cabillo-
nensi, ab an. 552, usque ad an. 580. BOLL. — *Cabillonensis*. Hodie *Châlons-sur-Saône*.

^b Ms. Bonifon. nec mora, ab auribus summi Dei
exauditur. BOLL.

^c Pro *corruente medela*.

^d Hoc ostentum videtur respexisse Fortunatus
carmine 15 lib. II, scripto ad clerum Parisiensem,
in quo comparat Moysi Germanum bis verbus:

Moses, tende manus, et tua castra juva.

^e Et tamen Gregorius Turonensis, in lib. III Hist.,
esp., 36, scribit Theodobertum *diutissime ægotasse*,
et cap. 37, anno post Clodovei obitum tricesimo

9. Et quoniam beatissimo erat familiare in basi-
lica sancti ^f Symphoriani soli vigiliis ducere, euntem
eum monachus Silvester prosequitur. Et ingres-
si pariter ad sancti martyris tumulum, circa noctis
medium, ab altari tumultum, frequentantem rimo-
res, accipiunt, tanquam si ad rapinam collecta cur-
reret multitudo. Credens enim vir Dei versari latro-
num incursum, imperat monacho ante sepulcrum
psallere. Ipse vero accedit ad altare. Dehinc illa
turba ad monachum, quo psallebat, alacriter prope-
rat. Quo mactato graviter et in terram projecto, ac
semivivo relicto, veloces effugiunt. Qui vix voce
flebili cladem suam replicans, a dæmonibus se
cæsura gravi congressu confessus est.

10. Accidit ut Sabarici famulus, *Æsarius* nomine,
ad virum de quo loquimur injuriam passus confu-
geret, supplicans ut quolibet pretio eum de insol-
entis domini servitio liberaret. Quod indignatus
Sabaricus pro *Æsario*, et conjugē, vel unico ejus
filio, octoginta solidos, pretii nomen, petit, quomi-
nus famulos servili ditlone laxaret. Tamen hoc non
dubitavit misericordia Justo vel perquirere, vel
donare. Quo pretio persoluto, contigit ut ante basi-
licam sæpeditus Sabaricus præteriret, nec tamen
orationi quoque occurreret. Qui domum suam ingre-
diens, statim affigitur, ligatur, et catenis revinctus
ad sanctum perducitur. Neque sic a pio viro miseri-
cordia tollitur, sed statim missa prece, ejus obti-
nente fide, purgatur. Tunc adjecit Sabaricus adhuc
viginti aureos ad pretium quod acceperat, et de
centum solidis crux ad sepulcrum beati Sympho-
riani ab ipso suspensa est: quæ usque hodie res
est in testimonio. Qua occasione filii vel filiæ ita
sancte conversati sunt, ut per monasteria nunc
regant agmina monachorum. Quæ causa modo mi-
rabili profuit patri, vel germi, ut parvum [*Fortē*,
pravum] genitoris flagitium posteris transiret in
iurum.

11. In pago ^g Alisiense res gesta est. Conjux
illustris viri Vulfarii, Destasia nomine, vitalis spei
destituta solatiis, linguæ carens officis, per biduum
jam muta, spiritu deficiente decumbens, apparatus
exsequiis jam palpitabat exanimis. Cui eulogiis per
presbyterum suum directis et violentem adaperitis
præmortuæ dentibus, in ore transectis, mox ut
fauces semivivæ liquor benedictionis introiit, statim
iucipit præmortuæ vitæ flutibus anhelare, oculi nece

septimo, regni sui 14, Christi scilicet 518, obiisse.
MABIL.—Utrumque et quod hic narrat Fortunatus, et
quod refert Gregorius Turonensis, videtur posse
conciliari, si Theodebertus ex diuturno languore
convalescere dicatur aliquid (quod sæpe fit), ita ut
iter posset ingredi, eundem vero ex morbo recrudescente paulo post interisse.

^f Sanctus Symphorianus nimirum Augustoduni
martyrium passus fuerat sub Aureliano, uti supra
diximus.

^g Alexia, *Alise*, oppidum quondam validissimum
in colle apud Mandubios in Burgundia situm, Cæsari
notissimum, lib. VII de bello Gall. Nunc vicus o-
t colli declivi impositus. MABIL.

præclusi lumen diei requirere, ut post funerum pallorem facies in ruborem transiret, donec cunctis stupentibus vivificata consurgeret, et circumstantes auctorem muneris gratiam prædicarent. Quæ singulis annis tributum vitæ solvit pro pretio.

12. Cæterum revelationum suarum quis scrutator introeat, cui ante quatuor annorum curricula, ipsa episcopatus sui causa non est abscondita? Itaque positus in sopore, inspicit a quodam sene claves sibi portæ Parisiæ porrigi. Interrogans quid hoc fieret? accepit responsum, ut salvas eas faceret. Quod post civitatis ejus episcopo decedente^a, dum præcellentissimo regi^b Childeberto occurreret, in ejus electione effectum illa vox promeruit. Ordinatique pontifex, qualis quantusque se gesserit, hoc expedire lingua mortalis non sufficit, quoniam supra hominem fuit omne quod edidit. Denique adeptus gradum curæ pastoralis, de reliquo monachus persistebat. Hinc se frequentibus exercebat vigiliis, inde continuatis macerabat inediis. Pernoctabat algida senectus per hiemem sustinens dupliciter frigus, ætatis et temporis, quod nec tolerare possint potulenti juvenes: seipsum pene obliviscens pro victoria corporis, tanquam si simul accessissent dignitas et necessitas. Quæ vero elemosynæ tam de rebns ecclesiæ, quam populi oblatione, vel regio munere, per manus sancti factæ sunt, solus ille, qui omnia acit et novit et numerat.

13. Denique quadam vice præcellentissimus Childebertus rex, cum ei direxisset sex millia solidorum, pauperibus eroganda, expendens tria millia, revertitur ad palatium: interrogatus a rege, si adhuc resideret quod egenis tribueret, respondit medietatem resedisse, nec invenisse inopes, quibus totum expenderet. Cui rex inquit: Domine, dona quod restitit. Nam, Christo largiente, quod donetur non deficiet. Incidens aurata^c missoria, argentea vasa comminuens, quidquid primum habuit, dans sacerdoti, ne perderet. Frat ergo expectanda contentio inter sacerdotem et principem. Faciebant apud e de misericordia pugnam et de pietate certamen, thesauros ut spargerent, et de suis talentis egeni ditescerent, festini ad futura lucra, ut^d bratheum semen sererent, et post messorum accederent, auro-

^a Controvertitur utrum Libanius an Eusebius decessor sancti Germani fuerit in sede Parisiensi. Lege hac de re Coitinius, ad an. 551, num. 9, ubi ea quæ de Libanio narrantur, sancto Germano esse tribuenda ostendit, eoque propendit sententia, ut credat Eusebium seniore[m] antecessisse sanctum Germanum in sede Parisiensi, quod hujusce Eusebii mentio fiat in Actis sancti Clodoaldi. Is igitur an. 551 creatus pontifex Paris. decessit anno circiter 555, ut refert Coitinius ad hunc annum, n. 18.

^b Childebertus, Clodovei filius, sedem habuit Parisiis, ut refert inter cæteros Fredegarius, in Epitom. Op. sancti Greg. Tur., n. 30. Obiit is an. 538. Laudatur passim pietas Childeberti a Greg. Tur., ac Fortunatus ipse suis illam carminibus celebrat; quam ad rem videsis quæ diximus in notis ad cap. 14 lib. II.

^c Missorium erat discus, aut concha, sic appellatum, quod in illud epulæ mitterentur. Sunt qui

lentam per segetem, ut sacerdos locupletaretur regalibus thesauris, et in regem floreret gratia sacerdotis, qui suum solum hoc credidit, quod nudus aut egenus accepit.

14. Sed revertamur ad ordinem. Quidam in Exona vico de fiscalibus famulis, Gildomeris nomine, cum die Dominico quiddam operatus sit, ita contrahitur digitis, ut unguium acumen partem transiret in alteram. Qui Parisius sancto viro occurrit in oratorio, et oratione data, manuque peruncta oleo, ungues de palma retraxerunt. Digitis redditur organum, et in antiquo officio nervorum tela retextit. Quem clericum post effectum, et ut integrum salvum faceret, peste liberavit et crimine.

15. Kursus quædam melier, nomine Favonia, in urbe Parisiaca per novem dies percipiens nihil præter puticulam, ore aperto inbians, sancto viro oblata est. Quæ, velut ferro opposito, nulla lege poterat jungere dentes, aut labia. Quam in oratorio sacro perungens oleo, palpato undique capite, sine tarditate saluti restituit.

16. Accidit ut puella quædam de Medardi Neglidunensis familia, filans die Dominico, contracta manu, damnetur supplicio. Qua contacta oleo, virtus infudit remedium. Hinc stupentes digitum vigorem pristinum recipiunt; oblitum artis officium reducti articuli meditantur, manus ramosa distenditur, et purgata vitio dextra saluti reductor.

17. Recte creditur inserendum illud quoque miraculum. Bobolinus quidam, de vico Novionis, vehementer inimici pervasus insidiis, ad hominem Dei vinculis nexus addocitur, rebelli spiritu rotatus excutitur, nec lassatur [Forte, laxatur]. Qui, exorante sancto viro, quasi de longo itinere ad se suamque mentem septimo die revertitur. Sic dupliciter liberatus, dum fugit umbra de sensibus, catena cadit de manibus, et sanus redditur et solutus.

18. Hoc autem memoriæ jure perpetuo est tradendum. Quidam ex Nantharici familia, separatis ab invicem maxillarum juncturis, ore aperto, ad sanctum virum perducitur. Quam signo crucis impresso sanitati redditum vetuit ne acciperet vini potum, aut carnis edullum. Qui, præcepto postposito, ad normam sui languoris statim reductus est. Sed

^D missorium pro mensorio velint esse dictum, quod in mensa apponeretur. Greg. Tur., lib. VI, cap. 2: «Tunc ego, inquit, Novigentium villam ad occursum regis [Chilperici] abieram, ibique nobis rex missorium magnum, quod ex auro geminisque fabricaverat in quinquaginta librarum pondere, ostendit, etc.»

^a Ita mss. Codd., ubi legendum videtur *bracteam semen*, hoc est aureum vel argenteum; nam bractea est auri vel argenti lamina subtilior. Cui interpretationi favet, quod sequitur de *aurulentis segete*. Man.

^c Essone prope Corbolum.

^d Melodunum Melun ad Sequanam, decem leucis supra Lutetiam Parisiorum. In quibusdam Mss. legitur de domo Medardi Neglidunensis familie. Man.

^e Noyon in Picardia.

^f An Nemptodori? Nanterre.

^g Simile quid de sancto P. Benedicto legitur in lib. II Dial. Greg. Mag., c. 16. A. Em.

ne prævaricantis negligentia justo subtraheret gloriam, in * Spedoteno villa rursus ei oblatas est. Cuius loca maxillarum sancto perungens oleo, ac beatis manibus mentum astringens, et labia, Christi nomine invocato, concussa sanctis digitis ad se junctura revertitur, et suæ fidei merito salvus domum rediicitur.

19. Item faber, Ligerius nomine, turbulenti dæmonis arreptus insaniam, ita bestiali feritate proruperat, ut, catenis collo manibusque revinctus, vix ad beati viri traheretur præsentiam. Inde miserabilior, ut qui sustinebat ab hoste violentiam, ipsi adderetur altera pœna per vincula. Quem tamen sacerdos apud se imperat detineri; et sicut septimo die Deus quievit ab opere, ita et opera Dei, transacta hebdomada, eripitur a dæmone, sicque in propria redire securus meruit liberatus ab hoste.

20. ^b Waddo vir illuster, consilii regis particeps, typum dupliciter incurrens febris et frigoris, expurgandus sancti viri præsentatur obtutibus. Interea, hora solita, febre concussus gravissima, ut refigeraretur, vel aquam instanter expostulat. Qua sibi denegata, in sancti pontificis inolescit injuriam. Vir tamen Dei contentus, ut obtineret victoriam, oratione explicata, potum ei donans in calida, hominem revocavit salutem ad pristinam, et imminens periculum tali curavit antidoto, febrem curans per calidam.

21. Nec illud est prætereundum similis causæ miraculum. Reginæ * Chrodosintæ minister, ^d Ulfus nomine, * typo vexabatur gravissime. Poscens suffragia medelæ perrexit ad pontificem. Quem vir Dei constanter ducit ad baptisterium. Sed exorante sancto cœpit affligi gravius, in proximo liberandus. Postulat ardens, et æstuans aquæ medicam, sed negatur: Qui fellis amaritudine suscitatus acerrime, balteum suum ad sancti vestigia projecit clamans: Tu me, domine, interficis, cum sanare debueras. Sed hoc tibi notum sit, quia per te morior. Vita mea a te erit requirenda a rege, vel a parentibus. Interdum [*Boll.* interea dum] præ calore per baptisterii pavementum volutatur. Orante beato viro in soporem convertitur et aliquantum post somnum excitatus, ab ipso in omnem incolumitatem languidus reformatur. Inquisitus a pontifice cur tantum locutus sit ad injuriam sacerdotis, respondit solum ei gratias referens, nihil se de suis verbis recordari confessus est.

22. Præcellentissimus Childebertus rex cum

* Alii *Spedoteno*, *Esponde*, vicus prope Meduntam castrum, *Mante*, decem leucis infra Lutetiam Parisiorum non longe a confluyente Mandræ in Sequaniam. *Idem*.

^b Hic idem forte est qui lib. vii *Histor. Franc.*, n. 27, a Gregorio appellatur *major domus reginæ Righanis*; quique in partes Gundovaldi ibidem transiisse narratur. Hic Waddo occisus est ad an. 589.

* A Gregorio Turonensi, in l. iv, c. 3 *Chlotisinda* vocatur, Clotarii regis filia, quæ Alboino Longobardorum regi postea nupsit. Ex hoc loco videas re-

A equum, necessarium ad sellam beati viri, donasset vehiculum, rogat ipse qui dederat, ut eum sibi retineret, nec eniquam tribueret. Interim beatus vir, postulante captivo, equum donat in pretio, quoniam apud pontificem plus fuit, quam illa regis, vox pauperis. Jubet igitur ut quidecim eum venundaret solidis: quem pauper ipse cum duceret, negotiator occurrit; emique prædictum equum duodecim aureis. Quo empto negotiator adducit ad stabulum. Sed quoniam minus dederat quam vir Dei præceperat, equus sub nocte moritur, ne sancti verbum iret incassum. Unde sequenti die sellarem de stabulo, junctis bobus, extinctum retraxit emptor mortuum vehiculum. Qui versa vice, capistro non capite, sed pedibus alligatus educitur.

B 23. Est operæ pretium illud memorie tradere, qualiter sacerdos Christi solitus erat de ip-sis quoque regibus triumphare. Igitur enim glorioso Clotario regi occurrisset ex solito, nec tamen de sancto viro stante ante palatium ei fuerit nuntiatum, mora facta ante vestibulum, non representatus, inde domum revertitur. Sequens nox in oratorio vigiliis ducitur, rex dolore atque febris infestatione torquetur. Vix primo diluculo ad domum ecclesiæ a proceribus concursatur; pœna regis exponitur, ut sua visitatione regis doloris vim mitiget, optimates deprecantur. Mox apud pietatem injuriæ causa postponitur, qui ante nec nuntiabatur, intrat honoratus et exoratus palatium. Rex vix assurgit de lectulo, cœnum se divino flagello conqueritur. Allambit sancti palliolum, vestem sacerdotis deducit per loca doloris. Culpam confessus criminis, mox dolor omnis fugatur; idque actum est, ut cuius incurrerat de contemptu periculum, sentiret tactu remedium.

24. In pago Parisiaco Vico-Novo res gesta est. Quidam in eodem loco impetu lupi rabidi laceratus et extra sensum effectus beato sacerdoti miseranter oblatas est. Hic ad illa suæ artis recurrens suffragia, mox brachio olei benedicti liquore circumlito, et sacris eo digitis medicabiliter attriectato, pestis illa quæ viscera, dolore grassante, pervaserat, loca fugit obsessa, et jam putredine resoluta, vigore pristino restituta, siue cunctatione velut experrecto de sopore dolor recessit, mens rediit.

D 25. Item de vico * Mantola Waldulfi cujusdam ancilla, anno, et novem mensibus, gravi cecitate percussa, per soporem admonita, ut simbriam sancti si tangeret, mox visum reciperet, die quadam sacerdoti occurrit; sed multa nocte circumdata ita con-

gnm Francorum filias, in paterna domo adhuc degentes, reginas appellari. *Mantula*.

^d An hic Vulfus est ille patricius qui jussu Brunichildis occisus referitur in *Chron. Frodeg. schol.*, n. 29?

* Id est, febris periodica.

† Vide infra num. 40.

‡ An castrum Medunta aliis appellatum? Certe vernaculum nomen *Mante* satis acribit. Vide supra, n. 18. *Idem*. — *Mantola*, vulgo *Mante*, 10 leucis abest ab urbe; non autem vicinam ibidem oppidum *Mante*, aliis *Medunta* in Vexino Francico ad Sequaniam. *BOLLAND.*

strictis luminibus, ut unde oleum benedictum injiret, luminis aditum non præstaret. Tamen perunctis palpebris desuper et locis reliquis capitis, oratione data, pane et sale signato, mulieri præcepit ad mansionem se condere. Ipse a primo somno in oratorio pervigil, circa medium noctis mulier clamat hospitem, se lacrymare profuse. Tum accenso lumine ab oculorum compage cernit manare sanguinem. Quæ cum eodem cruore mane ad sanctum rediit, sed ipse cum aqua palpebras fovens et ablvens, orationibus additis, oculus unus apertus est; deinde altero peruncto mulier domum revertitur. Dehinc eadem sub nocte nimium fuso sanguine, appropinquante die, sacerdoti se obtulit. Qui cum de regis occurso domum reverteretur, ingressus in oratorium statim mulieri alter oculus aperitur, et, præstante Domino, gemello se videre lumine gratulatur.

26. Maguofledis [Al., Rannoslidis] puella cum talibus decepta illuderetur insidiis, ut quoties ad ecclesiam voluisset accedere, gressum facere non valeret, servo Dei in villa Savara^a præsentata est. Confestim ut sancti manus super caput puellæ titubantis imponitur, tali investigatione occultus hospes [Al. hostis] detegitur, et se diu latuisse multo gemitu confitetur, nec in beati præsentia clamat proprio se posse celare præstigio. Ergo ita se proditum et egressurum gravi ardore conqueritur. Interim non cessante sacerdote manu crucis signum depingere, expectantibus omnibus in muscæ similitudinem prorumpens, cum sanguine de naribus mulieris inimicus egressus est. Quam sanitati restitutam, monachali veste mutatam, Dei servitio traditam bis triumphare fecit, hyste victo vel sæculo.

27. Quid illud quod sine mora curavit debilem dexteram? Cum ad festivitatem sancti Martini Turonis accessisset, egresso de monasterio offert se mulier barbarâ, manu nervis contracta, postulans medicinam. Quam sub casula receptam suo sputo illitam, velut sparsum farinæ collectum commacerat. Hinc resudante dextera digitos tendit et replicat, torporem veteratum ad vivacitatem resuscitat. Et priusquam veniret ad beati Martini januam, digitis suis extensam reddidit incolumem dexteram. Quam mox sentiens esse directam, mulierem a se^b repulsus est, ingressus basilicam.

28. Deinde egrediente de prædicta basilica, cum se ad mansionem servus Dei reciperet, offert se manâ altera palma digitis affixa, quæ prius tacta de saliva, dehinc oleo peruncta, pristinæ sanitati de præsentia est reddita. Nam causas infirmitatis hoc erat sancto viro curare, quod tangere.

29. Erat sane mirabile, quoties famulus D i ad

^a Savara, *Seure*, duabus leucis infra Parisios, prope Meudonis castellum, Meudon. MACIL.

^b Pro *repulit*.

^c Supra, n. 1.

^d Bacæ seu bacæ lauri, vel juniperi, fructus; item gemmas, et mortuorum capulum significat, hic insolio quidem catenarum annulos. IZEM.

Sanctus Greg. Tur. etiam bacas eodem adhibet in sensu, quo hic Fortunatus eandem vocem usur-

A Augustinum voluisset accedere, mox ad sanctum Symphorianum dæmones nuntiabant. Et occurrentes per Murvinum fletu gemituque clamabant: « Vir sancte, si de locis cultis nos inconsideranter repellis, vel habitare concede silvarum per solitudinem, ut liceat miseris per deserta securos errare. Ante tuos oculos nec corpora nos celant, nec nemora.» Qui desolentes et sancti non tolerantes præsentiam, admota ejus dextera, de obsessis corporibus passim vertebantur in fugam, et de salute populi projecta dæmonia lamentabantur.

30. Producatur in medium nobile illud miraculum. Cum regrederetur pontifex de sancto Symphoriano, castello Avallone^a iter agens ingreditur, ubi reorum multitudo tenebatur ergastulo. Hinc a Nicasio comite invitatus ad prandium, vir Dei cœpit de misericordia habere colloquium, ut datis fidejussoribus laxarentur de vinculo, et partem culpæ cederet pietatis intuitu. Quod ille facere distulit obstinato spiritu. Unde antequam perpranderet, se de mensa sanctus proripuit, et carceri subterraneo superjectus diutius oravit cum fletu, ut divino conferretur auxilio, quod a temporali iudice non esset obtentum. Sic cursus ille lacrymarum per aera surgit in cœlum, et gemitus pervenit ad votum. Itaque deputatur angelus ad effectum. Dehinc vir venerabilis spem promittens inclusos hortatur. Nec perdit sermo quod loquitur: Fides gestus impletur. Eo discendente, mox catenarum bacæ^d franguntur, vincula januæ reserantur, dies in carcerem reducit, damnati de tenebris in lucem procedunt, nec diutius poena tenuit quos torqueret. Sic erepti, Parisios occurrunt pontifici qui periclitabantur inclusi. Sed ut culpabilibus aliquid plus conferret, a rege quidquid fisco pro his debebatur obtinuit.

31. Dehinc ad sanctum virum Nicasius cum vellet occurrere, et jam præsentatus mox gravissimo casu in terra prostratus est et pene omnibus salutis destituito solatiis, ipso sancto intercedente, homini desperato virtus et sensus regressus est. Mox balteum, quo cingebatur et spatam pro munere beato Germano contradidit, quod ipse comes dato pretio post redemit. Id actum est, ut quod prius incarceratis concedere distulit, hic duplicato fenore debitor compensaret, et aucta dote damna sarciret, prius pro eis differens, post et se ipsum redimens. Ante non illis pius, modo et de se trepidus, didicit casu proprio ærumnis succurrere alienis.

32. Prorsus illud stuporis retexatur in pagina. Eunte sancto viro ad beati martyris Symphoriani occursum, dum de vico^e Cervedone in Murvino progreditur, habitatores loci occurrentes suggerunt, ut

pat, his verbis lib. 1 de Mir. sancti Martini, cap. 23: *Omnes bacæ catenarum confractæ ceciderunt. Bacæ itaque eodem in sensu usurpantur, ac boja, sive bagæ; quas voces vide apud Dufr., in Gloss.*

^e Cervedo, *Cervon*, vicus prope Corbiniacum, vulgo *Saint-Léonard de Corbigny*, in tractu Morviniense *le Morvant*, qui tractus Burgundiam a Nivernis dirimit. MAU.

segetem * Panitiæ mulieris viduæ, nihil habentis residui, quæ ab ursis vastabatur, visitare præciperet, et sancto suo adventu repelleretur incursio. Qui concitus, ministris irradientibus, ad locum perducitur, et oratione data desuper fecit signaculum. Hiæc in sancto divino in parentales bestias feralis ira succenditur; odium nascitur in affectu, in pace pugna committitur. Furor bestię bis armantur, statim præfatur unus ursus ab altero, et ipse qui restiterat, dum vellet foras egredi, sepiis palo transfoditur. Sic utrique vastatores uno momento perimuntur et ipsi sibi confestim arma mortis effecti sunt. Post ipsi redeunt mulier pelles ursorum obtulit ex studio, et quasi victori suo repræsentat spoliū, quod tamen omnino ipse recusavit accipere; et qui prius riserant, penitere cœperunt, videntes miraculum.

33. Et quoniam de Dei dono non debet esse fastidium, illud etiam breviter ducimus explicandum. Beretrudis quædam mulier * Munsunthi matrona dum tempore litaniarum præcæcatis oculis non posset ire cum populo audiens chororum psallentium, cum lacrymis domini Germani implorat auxilium. Tertia sequenti nocte per soporem visus est ei vir beatissimus astare prope lectulum et quasi cæcis oculis fecisse signaculum. Evigilans mulier marito narrat quæ gesta sunt. Mox stillante sanguine dies oculis redditur, et diurnum post nubilum lumina sereno radio micuerunt. Clarescente quoque die ad missam cum populo progreditur mulier in processu, ita ut sancti viri sic visa per somnium esset imago remedium.

34. Adest nec minus laudabile, reddita vita infantulæ. Cum in Turonico illustris viri Pienti matronæ expositæ filię lamentaret extrema, et obseratis oculis nec anheliu mobili respiraret infantula ad sancti viri præsentiam tota committit præsidia. Qui per missum invitatus, quantum valet, ad conclamantem puellæ ^d cadaver properat. Exceptus multis fleatibus deplorante familia appropinquat subsellio, quo jam rigebat infantula. Cælo vim facit questibus. Fere transacto inter hæc horæ unius spatio mobili singultu flatus puellæ reducitur, viscerum vitalis calor per membra diffunditur. Dehinc paulatim animata potum poposcit, ut biberet. Tunc a beato viro pane signato, vel calice degustato infantulæ, revocate de funere, ^d

* An *pistoriciæ*.

^b Beretrudis cuiusdam sit mentio apud Greg. Turon., lib. ix, cap. 35, eaque de templis ac monasteriis bene merita fuisse narratur. Verum hæc non alia fuisse videtur, quam ea quam laudat Fortun. lib. ii, cap. 12, ob constructam Tolosæ basilicam sancti Saturnini, quæ Launobodi uxor fuisse dicitur. Aut ergo alia fuit atque ea de qua hic mentio fit, aut hæc viro alteri ante fuisse nupta existimanda est.

* An *Munsunthi*?

^d Antiq. Cod., *cadaverem*.

^e *Ternodorensis tractus*, cuius caput Ternodorum, seu *Tornodorum*, *Tonnerre*, in Burgundiæ ducatu, extenditur usque ad monasterium Reomaense, vulgo *Moustier Saint-Jean*, cui tum sanctus Silvester abbas præerat. Lege *Vitam sancti Joannis Reomaensis*. *MABIL.*

A totum vertitur in salutem. Quæ post in monasterio beatæ Radegundis felicioris vitæ terminum consummavit.

35. Quidam clericus de juxta monasterio beati Silvestri in ° Ternoderinse, cum die Dominico, ut loquimur ex consuetudine, caligas circumasset, debilitatem manuum vel pedum incurrit. Sed de beato Silvestro gressus recepit officium, per soporem admonitus occurrit sancto Germano, poscens salutis compendium. A quo interrogatus, causam culpæ confessus est. Tum imperat clerico ut clamaret per populum ne quis temere die operaretur Dominico. Quo quinto die transacto, superfuso oleo, debilis palma dirigitur, et ad propria eundi cum libertate dimittitur.

B 36. In pago Amoniense quod gestum est replicetur. * Rotegiaco villa Parisiæ Ecclesiæ septem ei viri debacchantes oblatis sunt. Quibus curatis unus, qui graviore vexabatur spiritu, cum exire cogere, homini Dei professus est, expulso se de illo loco gravem lamentationem Parisiacis facere. Tunc fugata pestis de sancti viri Germani transitu famam fudit per populos, et pastoris pro obitu gregem movit in fletum. Qui tamen energumenus eisi seminavit mendacium, expulsus non defendit obscurum.

37. Et quia iusti opera crescere cogebant miracula, item in prædicto loco offertur ei paralyticus, membris dissolutus, carpento subvectus, gressu destitutus et actu. Quo sanctificati olei liquore perfuso, cum cutis summa telegisset, vigor medullas introit. Dehinc reditivæ manus ad usum mobilem redeunt, ^a thorace pectoris vitali appulsus fit fortior, genua columnaris imbecillitas roboratur, plantæ solidatis basibus subriguntur. Inter hæc tota membrorum fabrica reparatur; qui sanitate recepta, redeunte sancto viro, occurrit in itinere præparato exenio, gratias Christo referens de reddito corpore.

38. Nec hoc prætereundum est, qualiter similiter merito claruit virtus in altero. Igitur Emmegisilus de vico ⁱ Bucciaci, quidam puer admodum parvulus, membris paralyticus, in sella Parisios ad sanctum virum, manibus bajulantium, delatus est. Nec ^j dextra vigens mobili, nec planta surgens stabili,

ⁱ *Mosny*, in *Bria*.

^e Etiam hic locus Burgundiæ esse videtur Castellano, adeoque diversus a *Rongy*, sesqui-leuca distantat Parisiis, nec tamen creditur esse *Rosoy*, antiquis Rosetum. *BOLLAND.*

^b Ita mss. Codd.; legendum tamen videtur: *Thorax pectoris vitali pulsus fit fortior, genuum columnaris imbecillitas*, etc., nisi forte *genua* adjective sumatur. *MABIL.*

ⁱ *Bucciacus*, *Boissy*, paulo supra Lutetiam, inter Sequanam et Matronam. *IDEM.*

^j In pluribus Mss. hic inseruntur ista verba: *Per triduum voce, manu, vestigio, pudore concutitur, ruinas in partes tollitur, gratias Creatori referentes, hominem a quo morbis jugiter et moribus imperetur. Sed cum textu non cohæreere videntur. IDEM.*

meæ lingua sonans volubili, totius debilitatis marcore captivus, quodammodo sine naturæ ordine in rerum natura præfusus. Quem sanctus continuatim per triduum sacro liniens oleo sanitati restituens uno sub momento voce, manu, vestigio. Cunctos stupor amplectitur, clamor in cælum educitur omnem artem medicorum sanctum superasse Germanum.

39. Item de eodem vico Bucciaco quædam occurrit Parisios ita manu contracta, ut unguium acumen palmam foraret in iugum. Qui tantum oris sui ducta saliva pollice, nervorum distentionem, manus reformat imaginem.

40. Retinet ejus laureas et pagus Bituricus. Igitur pastor bonus cum de vico Novigento ad ^a Vicum Novum visitandi gregis cura solita pervenisset, offert se quædam vetula annorum bis quaterna gerens in ræcitate curricula. Cujus super oculos signum nostræ redemptionis sacerdos imponens, imperat ut sequens iret qua pontifex pergeret. Altera quoque die cum prædicto occurreret ei ex improvise sanguinem manantem de lumine, largo fonte, salutem suam oculi lacrymabant. Quæ inter reliquos astans sancto viro conspicitur. Qui tollens se de confesso, mulierem ut pote cæcam trahit in diversorium, quo sibi erat cubiculum. Cujus lumina aqua tepida suis manibus ablucens diem refudit in oculis. Quæ mox lucem inspicit, sancti viri digitos insatiata gaudio suis immersit faucibus, pariterque ministris compunctione deficientibus videre se hominem, qui cæcis pro pecunia in domo lumina dispensaret. Sed hæc in cubiculo præsentem me gesta sunt.

41. Cum ad possessionem ecclesiæ, quæ dicitur ^b Inethe, sacerdos accederet, quidam ei sit obvius, conquerens de quadam villa se solum incolumem esse, universos vero accolæ gravi tædio laborare. Cujus eulogiis ad infirmos portatis, statim ab ægroto languor omnis fugatus est, et primo gustu eulogiarum morbus eum pane consumptus est. Sic fuit ab illa turba cum esca sanitas manducata.

42. Item cum Parisios ad ^c basilicam beatæ Crucis vir Dei procederet, mulier parvulum in albis, ultimo flau palpitantem et jam migraturum, ante sanctum

^a Fortunatus, supra, num. 36, mentionem fecit Vici Novi, quem juxta Parisios locat. Hic idem omnino esse videtur apud Bituricas a quodam Gallico paraphraste perperam quæsitus, cum *solita cura* a sancto Germano visitaretur. Fuerit proinde mulier illa Bituricensis diocesis, sed nequaquam Novigentum, vel Vicus Novus sancti Clodoaldi vicus, vulgo *Saint-Cloud*, olim Novigentum dicebatur. Vero tamen simile est hunc locum interpretandum de Novigento silvæ Vincennesi (*Vincennes*) proximo, a quo non longe distat Villa Nova sancti Georgii communiter appellata.

Et tamen Germanus Biturigensem pagum sæpe edire solebat, testante Greg. Turonensi episcopo, in lib. de Gloria confessorum, cap. 86 et 92. Item Amleavensem pagum ex dicitis in Vita sancti Albini. **MABIL.**

^b Al. in *Æthe*.

^c Basilica sanctæ Crucis, alias sancti Vincentii,

A exposuit, dicens: Pie pater, si velles ad lamentantem respicere, mater flebilis non orbarer; neque hinc discedere malles plenam gemitu, vacuatam de fructu. Et nisi festines succurrere, vides infelicem, extorquente morte, raptum ab ubere. Aut filium restitue, aut pariter cum ipso funeraturam me obtine. Indulge, pastor, miseræ, quam suus dolor facit audacem. Qua flebiliter poscente, mox ut beati dextera supra expirantem signum crucis impreavit, quasi vigil de sopore lac matris expellit, qui jam frigeat in funere. Ita momento temporis filius de mortis fauce, mater tollitur de mœrore. Hinc circumstans populus, stupore concutitur, fragor in partes attollitur, gratias Creatori referentes de præmio, tempore, sacerdotis præcipuo, a quo morbis jugiter et mortibus imperetur.

43. Deinde accedente in ^d Bradeia vico pagi Parisiaci, missa celebrata, ei in sacrario cathedra deportata offertur paralytica, universorum membrorum damnata gerens officia, nullum vigorem retinens plantæ vel dexterae. Mox habens in eo fiduciam qui dona sibi larga præstabat, eam ut vialis olei, benedictione superlinivit, statim morbus excluditur, salubris vigor illabatur; recreatisque visceribus melius renascitur saluti, quam germini, plus adquirens ex munere quam sumpsisset origine. Ita ut suis postea manibus tunicam sancto faceret, quasi acquisitæ tributaria medicinae.

44. ^e Tradidit memoriæ quod juvat in laude. Itaque Audegisilus, major domus regis, cum quartano typo graviter ageretur, occurrit beato viro, fidens de beneficio. Homo Dei in sua cella deputat, et cum uno diacono residere jubet inclusum. Tum anxius, et jejunas miuiter, quid faceret, excogitat trepidus, unde curaretur infirmus. Idcirco febricitantem virum, Dei servi, ^f rachena undique obvolutum componit ejus in lectulo. Eadem quoque die tactu vestis nobilis, quasi impetu fluminis, ita quartanæ febris ignis omnis exstinctus est. Et redeunte de prandio, reserato cubiculo, sanus surrexit e lectulo, exultante ministro pro sanitatis præmio, tunc sibi resoluta jejuniis. Sic tactu beati vestis salutem operatus est absens.

45. Exsequamur itineris accepti viaticum. Itaque:

D nunc sancti Germani Pratensis in suburbio Parisiensi. Lege Vitam sancti Droctovei abbatis, num. 13. Amanuensium interpretatio est id quod in nonnullis Mss. Editisque libris additur: *In suburbio ejusdem civitatis positam*. **MABIL.** De hac basilica non plura ad car. 14. l. 11.

^d Bradeia, vulgo *Brie-Comte-Robert* in provincia Bria; sed dubitat Castellanus, an non potius legi debeat *Bundeia*, ut sit *Bondis*, duabus ab urbe leucis. antiquitus *Vunzeis*. **BOLLAND.**

^e Bol., *traditur*.

^f Alii scribunt *Rachana*, sed utrumque recte a verbo græco *ράχα*, quod divulsiones significat. Unde *Rachana*, vilis et lacera vestis, *Vossio*, de *Vitis Serin.*, videtur. Sed aptior huic loco *Menardi* nostri interpretatio, in *Concord. regul.*, pag. 922, ubi *Rachana* pro lectorum operimentis usurpat. Alibi tamen *Vossii* expositio quadrat, ut in lib. II *Vitis sanctæ Radegundis*, n. 4. **MABIL.**

cum a Pictavis vir Dei ad beatum confessorum proficisceretur Hilarium, quædam Baudo-Feisa de b Sene-Corbiaco villa, inter duos vix advecta, ei representata est, quæ erat muta, clauda, vel manca. Lingua rigebat immobilis, anhelitu palpitante, pars erat tota de funere, ut videntibus oculis reliquum esset cadaveris. Super quam misericorditer ut signum sacræ crucis expressit, confestim omnis vigor per membra diffunditur, venarum fluxuosi rivuli suscitantur, nervorum imbecillis stupor excutitur, naturalibus modis ad vitalem usum tota fabrica renovatur. Mox linguæ plectrum resolvitur, digitorum gloumi tenduntur, pedum bases solidantur, totamque viscerum molem hoc fuit apud sanctum vivificare, quod tangere. Quæ convalescente medela tertia die civitatem sancto gratias referens suis occurrat vestigiis.

46. Operæ pretium creditur etiam illud inserere curationis præconium. Pago c Vindocinensi vir beatus dum præteriret, in d Ransidonem manendi gratia declinavit, ubi e tanti robor benedictionis invaluit, ut stipulam lectuli, in quo vir sanctus requievit, quisquis fideliter abstulit, donum medelæ portaverit, et de semine palææ frugum meteret medicinæ.

47. Reddat hic testimonium nobilis facti urbs f Namnetum. Quo vir Dei accedens, religioso admodum exceptus obsequio, occurrit ei Tecla, Damiani matrona, hominis prompti negotiis, supplicans ut virum suum aut ipse pastor, aut missi sui requirerent. Quo quia ipsi fuit accessus difficilis, cum s abismariis suis diaconum direxit. Qui percurrens ad hominem, ut sibi jussum fuerat, infirmi viscera tangit. Altera die exoratus ipse sacerdos accedit ad debilem, qui duplici sub tortore, hinc pressus valetudine, inde podagræ vulnere cruciabatur, homo miserandus precaciter. Tum sacerdos altissimi infirmum oleo benedicto perunxit. Eo momento debilis statim manibus directis longinquo de languore, gressu solidato, prosilivit.

48. Sed ut duplicaretur in una domo mysterium, et quæ præcessit in patre medela, perveniret ad prolem, habentem filiam offerunt ei nomine Mariam cæcam, surdam et mutam. Exponunt vivum h cadaver ante sancti vestigia, dicentes: Bone pastor, adhuc quod huic languidæ medicinæ restat impende. Nam tibi credimus reservatum, unde teneres præconium, ut restituta familia acquirat a sacerdote quod amisit de germine. Tunc pietas insignis advocatur in lacrymas; mox ad militiæ suæ belliger arma convertitur, et ad obtinendam victoriam preces offert fortis orator. Tunc vir beatus surgens ab oratione,

A oleo benedicto loca perungens capitis, in Trinitatis nomine trino depulso languore, statim patefactis aurium oculorumque meatibus, plaudentibus universis, muta loquax effecta est. Quo facto negotiatores civitatis Namneticæ quisque sui remedium, pecuniam, ut potuit, sancto viro dispensandam pauperibus, devote vel obtulit, vel direxit.

49. i Leudegisilus, vir illuster, juxta quod ipse professus est, cum aliquis ex familia suæ domus incurreret typum cujuscunque febris, aut aliquid frigoris, lavans illas litteras, quas in subscriptione manus sancti depinxerat, quamplures suos hac medela saluti restituit.

50. Breviter his perstrictis, prosequamur ex reliquis. Chusinus quidam, incongrue dum die Dominico equo curam impenderet, missa manu in vulnere, digitus ejus intumuit. Hinc grassante fervore tota pars brachii relaxatur putredine. Qui per i Belsam sancto itinerante, ut ad domum suam diverteret, precibus fuis, obtinuit. Mox ejus brachium vir Dei aqua calida confovit; insuper oleo benedicto perungens, superpositis caulibus foliis, mirificus medius alligavit. Sic quidquid inerat ulceris, pretiosa cura restinxit. Post ipse gratias referens sancto viro occurrit tali curatus malagmate.

51. Item servus Ecclesiæ, Libanius nomine, die Dominico sepem inconsulte dum clauderet, manus ei contractæ sunt ultione præsentis, qui ad sanctum virum Parisios morbo castigante percurrit. Quem olei benedicti liquore perfusum, ac mysterii potius unguento respersum, addita oratione, incolumitati restituit.

52. Per singulorum compendia currant rerum miracula. Namque Andulfus, Ecclesiæ Parisiacæ clericus, dum h die Resurrectionis in vineola sua nubes ab arbore excuteret, pro eo quod operatus est in die illuminationis, cæcitate percussus est, et vultu tenebroso perstitit anni spatio. Delinæ pontifici oblatus, et sancto unguine perfusus, diei rursus redditus, et sacerdotis sereneum purgavit clerici nubium. Sic quidquid minister amisit, medicabilis præsul obtinuit.

53. Et quia crescunt genera miraculorum per tempora, cum regi præsentandus vir beatus occurreret villa Roteiaco, clericus ei nequitæ spiritu vexatus adducitur. Unde expulso adversario videntibus circumstantibus, velut avis parvula de capite energumini, umbra fugata, egreditur. Quam dum reliqui per domum volitantem insequerentur, ipse sanctus suis eam contrivit vestigiis; et cum pede comprimeretur, conversa est repente fallax in sanguinem,

Turon., maxime lib. vii Hist. Franc. Is Gunteramni regis exercitum ducebat, qui et urbem Couvenas obsedis, et expugnasse ibidem narratur. Idem forte, qui comes stabuli nominatur a Fredegario Scholastico in append. ad Hist. Greg. Tur., n. 2. Hunc eundem esse crediderim de quo hic Fortunatus, quod et nomen *illustris* adjectum videtur declarare.

i La Beauce.

h Id est, die Dominico.

a Poitiers.

b Secrbby.

c Le Vendomois.

d Rance.

e Bol., tantum.

f Nantes, in Armorica.

g Christianaria vasa erant ad recipiendum chrisma.

MABL.

h Al., cadaverem.

i De Leudegisilo duce sæpius mentio fit a Gregor.

geminato præconio, ut nec calcaretur, et sui casus A
indicio multifarius ar ifex fieret sanguis, reus sanguinum.

54. Producat a pagus Oximensis inter nostra quod
num est, ne teneatur in obscuro posteritati res
luminis. Siquidem vir sanctissimus ad b villam Ta-
siliacum cum declinasset itinere, offertur ei mulier,
cui duplex morbus erat, inde vetustas, hinc cæcitas.
Salutem deprecari verbis trementibus incæpit, qua
supplicatione motus senis mulieris, et debilis, ora-
tionē præcedente, oleo superfuso, lucernæ oculorum
reddunt luminis radios, et datis specularibus tenebræ
fugerunt. Qua illuminata, Deo reddentes gloriam,
per quem Christus operatur, astantes sancti Germa-
ni præconati sunt merita.

55. Dinumerandi sunt morbi, ut prædicetur fons B
medici. Daningus, Ardulfus filius, ita capite, oculis,
et totis hydropis morbo tensus erat visceribus, ut in
utris similitudinem quasi totus venter esset, penetra-
tis vitalibus, velut vitrum, perluceret infecta cutis
intrinsecus. Qui, a medicis desperatus, ad beati con-
fugit extrema sorte remedium. Quem mox vestibus
exturum, et sacris manibus perunctum, hydropis in-
clusus liquor liquore consumitur et aqua infusione
olei desiccatur. Sic modo admirabili nec humor for-
ris egressus est, nec intus languor retentus est, arte
prædicabili humorem ex humore siccati.

56. Item cum ad basilicam beatissimorum Gervasii
et Protasii vigilaturus accederet, quidam cæcus insti-
tit, misericordiam postulans. Cui vir Dei præcepit C
inter altare et sanctorum reliquias ut jaceret. Quo
peracto, primo diluculo mox super oculos signum
crucis intulit, lux effulsit. Et totus labor medici cu-
ram, virtute crucis, impendit.

57. Mulier de Oximense, petens redemptionem a
sancto viro, qua sorte, nihil accipere meruit. Dehinc
Britannum presbyterum pro infirmitate rectoris pa-
trix suæ benedictionem prædicti et reliquias expe-

a Pagus Oximensis, comitatus titulo quondam in-
guis, sic dictus ab Oximo Neustriæ oppido, vulgo
Hyeme, inter Divæ et Ornæ fluviorum initia conti-
netur, pago Uticensi ab Oriente conterminus. MABIL.

b Ville-Taillac.

c Chinon supra Ligerim.

d Charoy, in tractu Wastinensi.

e Cheiry.

f Legenda præfatio cl. Mabillonii ac sac. i Ben.,
num. 101, ubi quærit, an oleum ad unctionis Sacra-
mentum consecratum, illud ipsum fuerit, quod sancti
in curandis infirmitatibus adhibere soliti fuisse legun-
tur.

g Al., illustrer.

h Incurrens.

i Phrasis inusitata, et Fortunato peculiaris, ab eo
iterum in lib. i Vitæ sanctæ Radegundis, num. 11,
usurpata, sed utrobique in libris Editis depravata lu-
dissime. Hunc locum Surlius recentiorum exemplarium
fidem secutus ita exhibet: *Vigiliis in honore sancti eodem
in oratorio devote celebratis, ac missa, de præsentibus curata
est.* Omnino vero exemplaribus veterrimis in nostram
lectionem coeuntibus, subscribendum. Quid ergo
missa revocata? Nempe dies festus annua vertigine
recurrens. Patet ex conc. Pistensis, cap. 3: *Communi
placito constituimus ut usque ad missam sancti Remi-*

gii. Qui iter suum egrediens, mansionem in villa
qua prædicta mulier habitabat obtinuit. Quam mari-
tus allocutus, ut sicut alii, et ipsi ad reliquias domni
Germani occurrerent. Quæ despexit pro eo quod ei
sanctus vir redemptionem non dederat. Sed statim
in loco quo stetit, velut fixa stipite, gressum movere
non potuit; manibusque contractis ad reliquias sancti,
manu mariti portata est. Inter hæc, dicti peni-
teus, miserante pio viro, saluti reducta est, confitens
ejus despectu sibi repentinum accessisse periculum.

58. Et quoniam, suo merito, semina salutis per
quæque loca dispersa sunt, contigit ut venerabilis
Flameris, abba de e Canone Turonico, manu beati
Germani subscriptam accepisset epistolam. Qui cum
suum monachum per duos annos, febribus decuban-
B tem, ad lectulum visitaret, requirit infirmus unde ve-
nisset pagina. Respondit abba, a domno Germano
sibi fuisse directam. Quam petiit sibi porrigi. Qui de
subscriptione ejus lingua detergens litteram, salos
descendit in viscera, et atramenti pictura cuncta vicit
unguenta. Unde approbatum est, languido recuperato,
ut dicamus communiter, de sancti subscriptione sibi
salutem linxisse.

59. Dehinc cum ad d Carnonam Castellum acce-
deret, quidam se ei ingerit manu contracta debilis,
pro eo quod die Dominico aliquid operatus sit. Quem
præcepit in villa e Cariaco post se festinum occur-
rere. Quo accedente, dum digitos ejus sacro perun-
geret f oleo, subito sicca palma revirescit ex altera.
C Astricta cutis ossibus, intercurrente humore, relaxa-
vit articulos, juncturæ pene disjunctæ rotendantur
in digitos, ariditas diuturna suffusa reflorescit in ve-
na, statimque vulnere clausa dextera inter manus
medici sana redditur et distensa.

60. Accidit ut sanctus vir remeans de Nannetico,
domum Nunnichi e illustris illustraret vestigio. De
cujus veste, matrona rapio fideliter fido, recondit in
oratorio, quæ valetudinem b irruens, vigiliis in ho-
nore sancti solemniter celebratis, i ac missa revocata,

gii, hoc est Kalendas Octob. spatium habeant illi,
qui in istis temporibus istas deprædationes et alia
malefacta criminaliter et publice fecerunt, ut inde
apud Dominum, et apud eos quibus malefecerunt
se pacificent. In Capitul. l. b. ii, cap. 10, Carolus
M. monetæ emendandæ concedit spatium usque
ad missam sancti Martini, et cap. 20, pontibus resar-
ciendis ad missam sancti Andreae. Si igitur missa
sancti Remigii, sancti Martini, sancti Andreae pro
die ipsis dicato sumitur, ut ex locis adductis ma-
nifestum est, recte et ad textum apposite Fortunatum
hic de anniversario (ut loquuntur) festi sancti Ger-
mani recursu interpretari licet, nec aliter fortasse li-
cet. Cum enim de sacrosancto missæ sacrificio is au-
ctor agit, non recedit a usitato loquendi more, suora,
num. 43. Et tamen Gregor., Turon. episc., de Gl.
Mart., lib. 1, cap. 51, alio sensu eandem phrasim
usurpare videtur, ubi de matre agens eam comitis
admonitam fuisse dicit, ut ad depellendum pestis in-
guinariæ periculum in vigilia sancti Benigni vigiliis
ageret, ac missas revocaret. *Vade et vigila totam
noctem in honore, ac revoca missas, et liberaberis a
plaga.* Nam et Greg. missæ celebrationem etiam
laicis adaptat ejusdem libri c. 75, *si qui nunc frî-
goritici, inquit, in ejus honore missas devote cele-
brent* etc. Idem.

de presenti curata est. Ita beatissimus non solum manu

61. Attila, vir illuster, ac regalis aulae domesticus, corruens in balneo, laeso graviter brachio computruerat ipsa tota manus ab humero. Qui, medico adhibito, dum curam vellet impendere, rupta vena viscerum, pene omnis in momento vitae sanguis effusus est. Nuntiatur pontifici hominem esse in funere, pietatis impulsu occurrit senior, quem lacrymis conclamatum sine ulla spe oculis clausis oppressum invenit expositum. Cujus vix adaperit fauces cum cultelli manubrio, oratione prius data intulit ei in ore paululum aquae frigidae semel, secundo, vel tertio. Interim expectans quis esset rei exitus, assedit circa lectulum. Transacta fere hora, redivivo singultu exanimatus concutitur, ac mollis motu anhelitus evocatus reducitur. Faucium uentus, relaxatis visceribus, spiritu intercurrente, redacitur, paulatim convalescens, vita de morte revertitur. Dehinc quasi de sopore expergefactus interrogat ad caput ejus quis fuit? Adesse dominum Germanum a circumstantibus dicitur. Postulat manum sancti sibi dignanter porrigi, ita incipiens alloqui: Domine, tu me revocasti longo enitum itinere. Statimque obtulit sacculum plenum pecunia et balneum ampli ponderis, quos pauperibus erogaret, mercedem vitae, vel gratiae.

62. Pergens Augustudunum vir sanctus Rotagiaco dum pervenit, comperit ab Abbone quosdam reclusos in carcere. Igitur pro absolvendis, supplex, tribuno suggerit, sed ille durus non annuit. Illic ipse, cauto consilio, dum dicit se campum circumire, currit devotus ad carcerem. Itaque a: exorandum provolutus sternitur, ibique tempore nocturno catenae discussae sunt, validus tormenti rigor ad fragmenta redigitur. Sera gravis illidit, postis cardine vellitur, quasi carcer recluditur, damnati ad vitales auras levasi redeunt de sepulcro. Ita fit ut ei Rotagiaco, matutino tempore, ingressi occurrerent; et qui sancto non praestitit pro absolutis reis, tribunus reus effectus est.

63. Igitur cunctorum saluti semper instans sollicitus, cum ^a Bituricas accessisset pro ordinatione ^b Felicis episcopi, praedicante sacerdote, Sigericus quidam Judaeus, fidei sacramento percepto, conversus est, habens in Judaismo Mammonam nomine conjugem. Quae cum de conversione nec mentionem reciperet, et per missos beati admonita refugeret, facta ab eo vigilia, doctor ipse profectus est. Quae cum beatum virum nec visu vellet intendere, cantato cursu tertiae, manum suam pontifex ad mulieris frontem dignanter admovit, pietatis ex opere. Statim a circumstantibus de mulieris naribus sciutil-

A lante igne, fumus egredi visus est ut cunctis claresceret, ejecto insidiatore, mulierem usque tunc illum saluti suae repugnasse per obsidem. Tunc exonerata inimici fasce, respirans, confessa est nunquam se prius faciem beati viri potuisse conspiceret. Qua potente, ac precante, efflci Christiana cum propria dono promeruit, et quasi capite subdito, exemplo ejus, multi Judaeorum conversi sunt.

64. De et hic illud inseri, qualiter peregrinela sit revocata lux oculi. Itaque pergens Augustudunum pro ordinatione ^c Syagrii episcopi, hac inter reliquos cives Florentinus illuster pro consensu delatus est, habens navum in oculo, speciositati derogans aliquantulum, ne florens haberetur in vultu. Interea dum laudes acclamantur episcopo, a quodam ignorante ^B ex improvise percutitur eodem in oculo, evulsoque de loco coepit supra maxillam dubio pendere cum visu. Qui cursu praepropero ad beatum Germanum cum clamore prosequitur, multa ipse concrepitan, ut loqui solet calamitas. Tunc sancti Germani manu lumen in locum reducit, et ab eo ad beatum ^d Symphorianum dirigitur. Qui pro ipso tandiu vigiliis institit, donec amissus oculus, purgata pristina macula, addito beneficio, integrior redditur, et mellus redit post vulnera, quam quod antea fuerat per naturam. Qui ^e Florentinus deinceps ^f Matascone ordinatus est episcopus.

65. Quanta vera fuerit virtus ejus signaculi, adeat inter reliqua res ista testimonii, quae producitur in sequenti. Cum de basilica sancti Martini ad villam sanctae ecclesiae ^g Severiaco recurreret, adjungit in itinere quemdam Amantium juvenem, quem deprehendit a Judaeis duci nexum in ferreis. Requiritur quid fecerit. Paor respondit, veraciter ob hoc duci in vinculis, quia se recusaret legibus subdi Judaeis. Tunc dissimulabant cum clave Judaei vincula ferri reserare. Facto a sancto viro desuper crucis signaculo, mox ferri sera revellit.

66. Itidem cum Parisios ad basilicam sanctorum Gervasii et Protasii, orandi causa, procederet, januis obseratis ingressus illi negatus est. Tunc requisitis clavibus, nec ipsis aperientibus, sic reseravit passulum, facto crucis signaculo. Stupor animos invasit praesenti miraculo, aperiri de virtute, quod clave duce non potuit. Haec quoque veneranda praesente me gesta sunt.

67. Et quia beato viro nullum obstitit metallum, cum ligna, saxa, ferramenta ante ipsum soluta sunt, accidit una dierum Parisiis orationem cum daret ad otium carceris, sequenti nocte trusis apparuit lumen in carcere. Visus est eis admonere quod foderent, ut foris procederent. Qui dicentes ad invicem domum

martyr. ad an. circiter 180.

^g Censet Coimtus, ad an. 625, hunc Florentinum successisse Eusebio in sede Matisconensi paulo post conc. Matiscon. II, celeb. an. 585.

^f Macon.

^g Mss. Bonif. et Antuerp., ad quamdam villam Severiacum olim, vulgo Stray. BOLLAND.

^a Bourges.

^b Felix successit Probiano in sede Bituricensi ad an. 568. Vide quae de Felice diximus in notis ad cap. 25 l. 3 Op. Fort.

^c Videsis quae de Sygrio adnotavimus ad cap. 6, lib. v.

^d Scilicet ad memoriam sancti Symphoriani, martyris Eduensis, cujus Acta habes iuter Acta siuc.

Germanum se vidisse, et signa singuli referunt. Inventa costa de pecude, fudientes amovent lapidem, et prae dicto amico Dei occurrunt ad ecclesiam matutino tempore, cum rediret ad requiem. Sic multis causa salutis fuit imago pontificis, et ad vicem beati Petri, dedit nostri sacerdotis ipsa figura remedia.

68. De hac, illis ereptis, tribunus civitatis saevire cepit in milites, deputans eorum fuisse negligentiam, quod viro sanctissimo deputatur ad gloriam. Conversa in custodes iracundia iudicis, qui solebant asservare, tradidit servandos in carcere, et ablatis clavibus iudex fit custos custodibus. Interim vir beatus tribunal vocat ad prandium. Ac dum pariter sederent in eodem convivio, ad mensam sancti viri occurrunt et ipsi qui fuerant missi pro reis in compe-

69. Inferat Aurelianus nobile viri praeconium. Quae de civitate vir sanctus progrediens damnatorum voces exaudivit in carcere, quo certe subterraneum habebatur ergastulum. Quo super ascendens, et prostratus accubans, orationem dedit amicus Christi cum lacrymis. Prorsus obtentu oraculi insequenti ante carcere patefacto ad basilicam sancti Aniani confugiunt. Et ita beatus pontifex quamvis praetercundo post se reliquit suffragium.

70. Non fastidium sit audire quod Christus praestat fidelibus, dum miraculorum simul virtus crescit et numerus. Itaque sanctissimo occurrit quidam Parisius, cuius, quasi pugnus, extuberaverat oculus, ut etiam dictus vergeret in ruina post vulnera. Quo rogante, vir Dei de saliva oris sui oculum illiniens aedem lumini revocavit et gratiam.

71. ^b Moverat quaedam Parisius pustulam habens in brachio, cruciata doloribus, occurrens beato viro pari medicamine, tactu salivae curata est.

72. Sed si exsequamur miraculorum singula, quae suis gestis praesenti floruerunt in vita, haec sine fine sunt coepta, non erit modus in pagina. Quia quacun- que pontificis se convertit praesentia, nulla morborum generibus deficit medicina; et quanta se obtulerant languentium vulnera, salutis fudit tot semina. Namque prima pontificis exsequamur, vel ultima, cum per salivam oris sui multa curata fuerint ulcera, purgata sint energumena. Ante quem quamvis occulto venisset hostis nequitia, statim se manifestavit fraudulenta fallacia, ac de conspectu sancti viri quis celari non poterant, nec tolerabant praesentiam, terribili ululatu sua gemebant incendia, passim per loca volitantia exponebant, et crimina suspensi per aera, frequenter nec interrogati confitebantur et nomina. Cum saepe suo impulsu currebant ad sanctum virum crucianda daemona. Cujus

^a Orléans.

^b Al., Noverca.

^c Scriptores antiqui cursum, seu decursus nomine, divina officia, sive horas (ut vocant) canonicas intel-

minister quo loco sancti tenebat baculum, illic energumenus pendeat religatus aereo vinculo, et quasi clavis affixo tenebatur vestigio.

73. Et quia sancto viro saepe inimici tendebantur insidiae, ut aut equum lapsum incurreret, vel ramus arboris tangeret, aut aqua vallis vel glacies periculum generaret, mox qui aut quanti aut qualiter totum energumena factum, omne confitebantur et numerum. Cum vero pedem efferret de domo, vel ecclesia, videres strages daemorum ante tanti pontificis ac triumphatoris obtutum. Cadebant circa sancti catervatim vestigia diversis modis effusa. Haec muta, illa clamantia; illa fixa, haec lubrica. Et velut ad iudicem, dum gesta referrent propria, non effugebant tormenta. Sed ad sancti praeconium quanta est haec laudatio, cum ineffabiliter multa et stupenda ab eo fierent sub momento?

74. Caterum eleemosynis quantum fuerit prodigius, explicari non poterit, nec si totius populi vox in uno se glutinet. Qui frequenter contentus una casula, vel tunica, quidquid erat residui, nudum pauperem vestiebat, ut inops caleferet largitore algente. Quanta etiam fuerit redemptionis effusio, nullatenus explicabitur vel loco vel numero. Unde sunt contiguae gentes in testimonium, Hispanus, Scottus, Britto, Wasco, Saxo, Burgundio, cum ad nomen beati concurrerent, undique liberandi iugo servitii. Cum vero aliquatenus nihil esset praemanibus, tristis sedens et anxius, severior in vultu, austerus erat alloquio. Tunc si fortassis ab aliquo invitaretur ad prandium, compellebat convivas aut ministros proprios, ut conferentes pariter, unde vel unum captivum servitio liberarent, et sic aliquantulum sacerdotis respiraret animus ex moerore. Quod si Dominus aliquid per manus sancti dispensandum alicunde dirigeret, mox in spiritu praevidens, solitus erat dicere: Gratias agamus divinae clementiae, nam unde fiat redemptio, appropinquavit. Continuo sine ambiguitate praesens probabatur effectus. Quod dum accepisset in manibus, resoluta ruga frontis, vultu florebat senior, gressu pergebat alacrior, lingua fluebat jucundior, ut crederes hominem pro redimendis a iis se ipsum servitutis vinculo liberandum.

75. Quis vero digne repetat quanta virtus verborum ab ore rotabatur, cum praedicaret in populum ut omni litteraturae nasceretur stupor, et fieret in commune generalis compunctio, atque ex ore dicentis crederes ut verba formarentur ab angelo, dum plusquam homo loqueretur translatus in mentis excessu, cum, ab rasis maculis, sinceritate dogmatis pectora plebis cogeret divinis effragare pigmentis?

76. Qui equitans in itinere, semper de Deo aliquid aut verbo contulit, aut cantavit, o cursum nudo capite dicens, etsi nix aut imber urgeret. Cum vero venit ad mensam, confestim recitans affuit minister

libebant, quod persolvantur quotidie ac decurrantur; Regula sancti Macarii, cap. 9: *Cursum monasterii super omnia diliges; qui vero sapius orare voluerit, uberiorem inveniet misericordiam Christi.* In Vita max.

divina colloquia, ut iater cibi feracula, animi pastus a alimento plus saturaretur conviva. Nullum tempus interpolans quo non aut aliis prodesset, aut non ipse proficeret.

77. Quantam vero vigiliarum curam semper impenderet, quis enarrat, aut toleratos algores ardore fidei prædicet, cum frequenter in lectulo, antequam reliquos de sopore commoveret assurgere, quinquaginta psalmos, vel amplius, indefessus in templo sui pectoris Domino decantaret? Sed quis illud furtum felix vel auditu senserit, vel visu deprehenderit, cum ipse de lectulo frequenter sine caligis, ne sentiretur ab aliquo, perrexit in oratorium, nullum sibi copiens testem ^b in illud furtum præter Christum occurrere? Qui celebrata vigilia remeans ad lectulum, quasi nihil egerit, tunc primum reliquos excitaret. ^B Quanta vero ad psallendum fuit constantia, dum velut ferri rigore induta caro subsisteret, cum saxa frigus decrustaret, et aquas in crustam verteret? Qui cum suis visceribus dimicaret et vinceret, pene seipsum obliviscens, ut domestico tormento, superato corpore, de se triumphum in pace, factus martyr, acquireret, ut se mutantibus clericis, ^c sine vicissitudine ipse decantandi modulamina non finiret. Cum pene hoc incredibiliter dicitur quod scitur: quia tertia noctis hora ingrediens in ecclesiam, non est egressus ulterior psallentium ab ordine, donec, clarescente die, decantatus solemniter cursus universus consummaretur ex canone. Cum vero donum

sancti Serenici abbatis, quam proximo sæculo proferemus in lucem, hæc leguntur: *In orationis autem studio tantus illam fervor accenderat, ut absque peculiari supplicatione Romanum, seu Gallicanum, et sanctorum Patrum Benedicti, seu Columbani, cursum horis singulis Domino decantaret.* Ubi particula seu, utrobique copulativa est, nec cursus Romanus hic alius est a Gallicano. Nam Gallos olim Romanos appellatos in Vita sancti Samsonis episc. præfat., pag. 165, observavimus. De cursu Gallico iterum mentio fit in Vita sancti Walrici abb., apud Surinm, 1 April. num. 14. Porro, nihil hac voce usitatus apud Gregorium Turonensem, qui librum unum de causibus ecclesiasticis a se compositum in lib. x, list. commemorat. MABIL.

^a Al., felicem.

^b Al., illum.

^c Cleri Parisiensis in psallendo ordinem et assiduitatem, sub Germano magistro ac duce, expressit carmine Fort., lib. II, cap. 13.

^d De sancti Germani obitu Gregorius Tur., in lib. V, cap. 8, ita scribit: *Eo anno (primo scilicet Chil-*

regrederetur fatigatus ætate, vel frigore, aut illata diversorum inquietabat suggestio, aut ab ipso requirebatur ubi præberet suffragium, ut etiam ad requiem recinanti, vel paululum de querelis occurrentium afflictorum, vel pauperum, crux pararetur in lectulo, postponens suas injurias, ne suggerentem præmeret illata necessitas. Paratus pro misericordia, semper currens pro venia pater et pastor populi, ad se alienas causas transferens et querelas, aut pro parte mitigabat, dolores compatiens, aut, quantum posset, ex toto curabat corde subveniens.

78. In tantum quoque sacris amplificatus provertibus, etiam dem beati sui transitus ita prædixit, ut subdimus. Ante aliquos dies nam vocans ad se notarium suum, imperat in cubiculum supra lectum suum scribere hoc tantummodo, *quinto Kalendas Junias*; sed nescientibus omnibus quid hoc esset, post ejus sanctus discensus manifestavit de sæculo. Nam neque hoc Dominius familiaris animus abscondere pertulit. Denique eadem die post peractum prælium beatus migravit ad Christum. His et consimilibus studiis occupatus, ac semper intentus, fere octogennarius per orbem mirandis actibus asciscendus martyribus, apostolis aggregandus, glorificandus meritis, coronandus in populis, creptus corporeo vinculo, immaculato spiritu beatis fidei dotibus perpetuo victurus, ^d victor evolavit ad coelos, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est gloria, honor et potestas in sæcula sæculorum. Amen.

^C deberti Junioris, Christi 576) et beatus Germanus Parisiorum episcopus transiit: in cujus exsequiis multis virtutibus, quas in corpore gesserat, hoc miraculum confirmationem fecit. Nam carcerariis acclamantibus corpus in platea aggravatum est, solutisque eis, rursus sine labore levatur: ipsi quoque qui soluti fuerant in obsequium funeris usque ad basilicam in qua sepultus est liberi pervenerunt. Ad sepulcrum autem ejus multas virtutes Domino tribuente credentes experiuntur, ita ut quisque si justa petierit, velociter exoptata reportet. Si quis tamen strenuas virtutes illius, quas in corpore fecit, sollicite vult inquirere, librum Vitæ illius, qui a Fortunato presbytero compositus est, legens, cuncta reperiet. Et in lib. de Glor. conf., cap. 90: *Ingradiendo, inquit, Chilperico rege in urbem Parisiacam, postridie quam res ingressus est civitatem, paralyticus, qui in porticu basilicæ sancti Vincentii, in qua beatus Germanus requiescit in corpore, residebat, dirigitur.* Addit Aimonius, in lib. in de Gest. Franc., cap. 16: *Quod cum regi nuntiatum foret, magna cum devotione illuc adveniens, et tanto gavisus miraculo, ejus epitaphium distictis rhythmicis composuit, etc.* MABIL.

PRÆMONITIO

IN VITAM SEQUEM SANCTI ALBINI EPISCOPI ANDEGAVENSIS.

Sancti Albinus Vitam a Fortunato conscriptam fuisse, testis est Greg. Turon. lib. de Gl. confess., cap. 96. his verbis: « Albinus autem conf., cujus nuper Vitæ liber a Fortunato est conscriptus presbytero, » etc. Item in epistola, quæ circumfertur sub nomine Greg. Turon., scripta ad sanctum Germanum, pontificem Parisiensem, narrat ille Vitam sancti Albinus, a Fortunato concinnatam, a se emendatam fuisse, sive purgatam ab his erroribus quæ amanuensium imperitia in eandem irreperant. Sed ea epistola, doctorum virorum suffragio Gregorio Turonensi adjudicatur, ut ostendit Joan. Launois in Dissert. ea de re scripta, et nos alibi adnotabimus.

Auctores Historiæ Litter. Franc. existimant eam Vitam a Fortunato elucubraram fuisse ad an. 580 circiter, cum Gregorius Turonensis in lib. de Glor. conf. [ut retulimus] ejusdem meminerit, tanquam recens editæ. Ia